

mpkslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1982

SPALIO MĖN. 9 d. / October 9, 1982

PART TWO — Nr. 208 (37)

Šiame numeryje:

Česlovas Milošas apie totalitarizmo sąvoką.
Steinbecko gimtosios nuodėmės ir kaltės atleidimo mokslas.
Maištingumo ironija: P. Melniko romanas „Gėlių generacija“.
„Ateities“ akademinis savaitgalis — žvilgsnis į Lietuvos pagrindinio leidinio: pokalbis su Jonu Palubinsku.
Eilėraščių iš pagrindinės „Pastogės“.
Antras Kaimas šiais metais.
Anastazija Tamošaitienė — grafikė ir gobelenų kūrėja.
Nauji leidiniai.

Kertinė Paraštė

Česlovas Milošas apie totalitarizmo sąvoką

Totalitarizmo sąvokos tema šiandien karštai tebesiginčijama. Sovietinėje literatūroje totalitarizmo etiketė paprastai prisegama itališkajam fašizmui ir vokiškajam nacizmui, nutylint paties bolševizmo totalitarinę prigimtį. Vakaruose nesutariama, ar totalitarizmas šio šimtmečio kūdikis, nauja apraška istorijoje — ar tik tradicinė despotizmo forma su modernios technologijos priedėliu? Ir na, ir bolševikų valdymą patyrusieji paprastai tvirtina, kad totalitarizmas nauja, praeityje nepatirta sistema.

Viena ryškiausių pokario knygų apie ypatingą totalitarizmo prigimtį yra prieš trisdešimt metų pasirodęs Česlovo Milošo veikalas „Pavergtas protas“. Nobelio literatūrinės premijos laureatas parašė šią knygą, nutraukęs savo ryšius su Varšuvos komunistine vyriausybe ir pasirinkęs politinio pabėgėlio dalį. Minties kontrolė Milošui yra esminė tarybinio totalitarizmo dalis, o „socialistinis realizmas“ — parankus tos kontrolės įrankis. Štai kaip Milošas apibūdina „socialistinį realizmą“:

„Jis literatūrai uždraudžia tai, kas visais laikais buvo rašytojo pagrindinis uždavinys — žiūrėti į pasaulį iš savo nepriklausomo taško, byloti teisybę, kaip ji jam atrodo, ir taip stovėti sargyboje visos visuomenės labui. Visos vertybės pajungiamos diktatūros interesui. Žmonių kantią nustelbia oficialus trimitavimas: orkestras konclageryje“.

Milošas pabrėžia glaudžią nacinio ir bolševikinio totalitarizmo giminybę. Jo nuomone, totalitarizmas nemirė su Hitleriu ir Stalinu, kaip tai aiškina kai kurie žmonės Vakaruose. Savo įvade į pernai išleistą naują „Pavergtojo proto“ laidą anglų kalba, Milošas tvirtina, kad totalitarizmo problema tebėra tolygiai aktuali šiandien. Jo žodžiais:

„Ši knyga buvo parašyta prieš trisdešimt metų Paryžiuje, kai dauguma prancūzų

intelektualų dėjo savo viltis į naująjį pasaulį Rytuose, kuri valdė nepaprastos išminties ir dorybės vadas Stalinas. Tie jų tautiečiai, kurie, kaip Albert Camus, išdrįsdavo paminėti konclagerių tinklą — tariamos socialistinės sistemos pačią esmę — būdavo plūstami ir atstumiami“.

„Kai mano knyga išėjo iš spaudos“, tesia Milošas, „ji papiktino beveik visus. Sovietinio komunizmo gerbėjams ji buvo įžeidžianti, o antikomunistai apkaltino ją miglota politine pozicija ir įtarė autorį, kad jis širdyje marksistas. Nuo to laiko šią knygą patvirtino faktai. Knygos tema yra proto pažeidžiamumas 20-ame amžiuje. Ji lengvai suvedžioja visuomeninės — politinės doktrinos, ir jis noriai pateisina totalitarinį terorą, dėlai žadamos ateities. Todėl „Pavergtas protas“ pakyla virš vietos ir gyvenimo laiko ribų — ši knyga stengiasi tirti gilesnes priežastis, kodėl šiandien taip ilginasi kad ir iliuzinio tikrumo“.

„Nors „Pavergtas protas“ buvo išspausdintas ne Lenkijoje“, rašo autorius, „šią knygą pastaraisiais dešimtmečiais daug kas skaitė Lenkijoje, kur ji vaidino laisvintojos vaidmenį. Galbūt manosios Europos dalyje kai kurios mano analizės atrodo savaime suprantamos, bet kai kurios ar dešimtosios totalitarinės galvosenos magnetizmas nėra praeties dalykas... Nors šiuose puslapiuose aš aprašiau totalitarizmo istorijos „klasikinį tarpinį“, pačios gilesios šio reiškinio gajumo priežastys tebėra gyvos ir po trisdešimties metų“.

Įvadą į naują „Pavergtojo proto“ laidą Milošas parašė praėjusių metų vasario mėnesį prieš savo triumfalinį apsilankymą laisvėjančioje Lenkijoje, kur jo knyga jau buvo pasirodžiusi savilaidoje ir buvo laukiama oficialios laidos. Karinės padėties įvedimas dar syki patvirtino autoriaus teiginius apie totalitarizmo gajumą.

J. P.

Steinbecko gimtosios nuodėmės ir kaltės atleidimo mokslas

VYT. BAGDANAVIČIUS

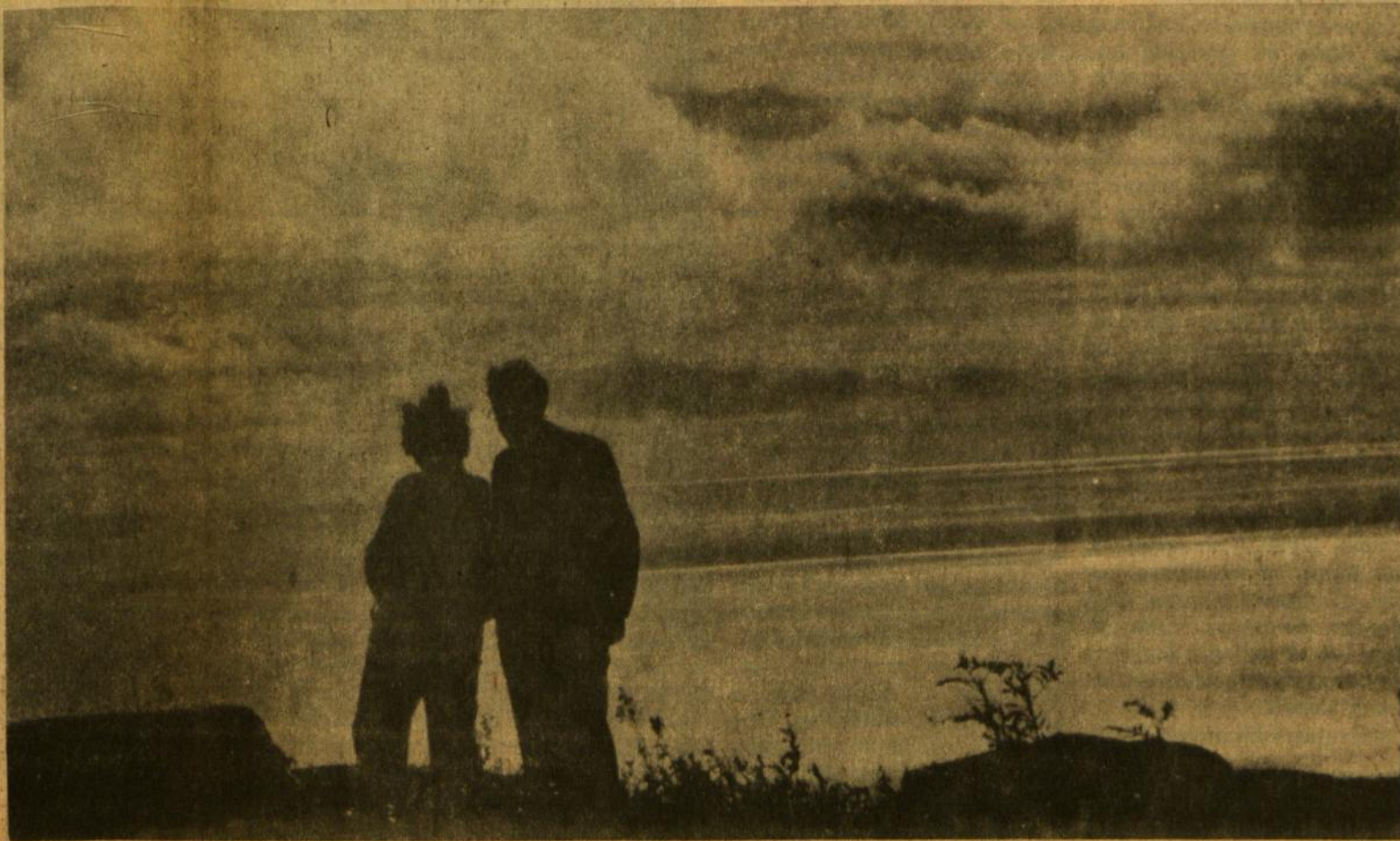
Steinbecko epopėja „Į rytus nuo Edeno“ turi gilią nuodėmės sampratą ir krikščionišką jos nugalėjimo mokslą.

Centrinis šios labai turtinės epopėjos epizodas bus tas, kai vyriausias protagonistas, Kalifornijos gydytojas, Adomas kalbasi su savo draugu ir su virėju kiniečiu, apie tai, kokiais vardais reikia pakrikštyti jo dvynukus kūdikius. Jų pokalbis vyksta tada, kai Adomo žmona, pagimdžiusi dvynukus berniukus, nei nepažvelgusi į juos, tiek juos, tiek vyrą palieka. Kai vyras bando sukliudyti jos pasitraukimą, ji jį pašaukia.

Esant šitokiai situacijai, pokalbio dalyviai varto Sv. Raštą, norėdami išrinkti vaikams vardus. Jie sustoja prie S. Testamento epizodo, kuriame Kainas, nužudęs Abelį, išeina į pasaulį, o Dievas tačiau uždraudžia jį nužudyti. Dievas tarė: „Jei kas nužudytų Kainą, septyneriopus būdu jis bus nušautas. Dėl to Jahvė paženklinė Kainą, kad kas su juo susitiks, jo neužpuolė. Kainas pasišalino nuo Jahvės ir įsikūrė Noed šalyje, į rytus nuo Edeno“ (Pr. 4, 15 — 16).

Visokių minčių ateina pokalbininkams į galvą, perskaitčius šį epizodą. Vienas iš jų sako, kad be reikalo dabar didžiuojasi koks nusikaltęs jaunuolis, kad jis išrado nusikaltimą. Kaltė yra visų mūsų dalis. Ji yra mūsų paveldėjimas. Iš kitos tačia pusės, jis mano, kad Dievas Kaino nėra pasmerkęs. O Adomas prieina išvados, kad Kainas gyvena jo vaikuose. Tačiau, nepaisant pasmerkimo, Kaino vaikai turi juos apsaugojantį Dievo duotą ženklą (Penguin Books, 1981, p. 307 — 310).

Toliau visas šis labai turtin- gas pasakojimas, į kurį yra įjungta trijų kartų asmenys, yra persunktas minties, kad kal-

Rudenėjant

Nuotr. Vytauto Maželio

tės apraiškos žmonių gyvenime yra labai gausios, tačiau kaltė čia nėra visagalė. Nepainioti kaltės tragikos, šioje epopėjoje alsuoja kaltės atleidimo dvasia.

Jonas Steinbeckas yra gimęs 1902 metais Salinas mieste, Kalifornijoje. Jis mirė 1968 metais. Taigi jis yra mūsų kartos žmogus. 1962 metais jis už savo kūrybą gavo Nobelio premiją. Visuose savo romanuose jis rungtis su dorine problema. Labai populiarius šiais laikais jis nėra. Nes mūsų laikų visuomenė yra linkusi apsieiti be dorinės problemos svarstymo. Ji yra linkusi į mūsų kaltę žiūrėti kaip į tokį paslaptinę reiškinį, kurį tenka patalpinti žmogaus pasamonės gelmėje ir ten jį palikti. Steinbeckas tuo tarpu su kalte rungtis jos moderniose kasdieninėse apraiškose, tačiau į jas žiūri pirmųjų švent- rasčio puslapių fone.

Epopėja „Į rytus nuo Edeno“ yra labai turtinga savo gyve-

nimiškomis apraiškomis, taip kad nėra įmanoma jų čia pilnai atpasakoti. Seimyniniai, politiniai, ekonominiai, kariniai ir erotiniai reikalai, tarsi laikraščio iškarpos, slenka pro akis, skaitant šį romaną. Steinbeckas tarp kitko buvo anksčiau žurnalistas; dėl to žurnalistinis bruožas čia yra ryškus.

Ryškiausias „blogybės reprezentantas“ šioje epopėjoje yra pabėgusi Adomo žmona Kate. Ji pasidaro ištvirtikavimo namų dalininkė, ir netrukus nužudo šių namų savininkę, tuo būdu pasidarydama jų savininkė. Ji yra šaltai valinga moteris, kuriai paduoti kam nors nuodų ar ką nors išduoti teismui yra toks paprastas dalykas, kaip suvalgyti pusryčius.

Adomo vaikai nežinojo, kad ištvirtikavimo namų savininkė yra jų motina. Jiems buvo sakoma, kad jų motina yra mirusi. Tačiau, kai vienas ir kitas iš jų sužinojo, kas yra jų motina, jų reakcija buvo skirtinga. Kale-

bas pasekė paslaptinę ponia, nuėjo pas ją ir turėjo su ja pasikalbėjimą. Jis paklausė jos, ar tiesa, kad ji norėjo nušauti jo tėvą; ji prisipažino iš dalies, sakydama, kad ji norėjo tik atsiginti nuo jo. Kalebas tarp kitko, pradėjo jos klausinėti, ar ji neįjunta, kad jai ko nors trūksta, ko turi kiti žmonės. Užot atsakiusi į tai, ji perspėjo save, ko- dėl ji kalbasi su vaikais. Ir kai Kalebas pastebėjo, kad ne jos akys bijo šviesos, kaip ji sakėsi, bet apskritai ji gyvena baimėje, jina ji išvijo.

Jeigu Kalebo reakcija į motinos kaltę buvo rami ir dalykiška, tai kito sūnaus Arono reakcija buvo karšta ir tragiška. Jis ilgiau nežinojo savo motinos. Jis draugavo su episkopų klebonu ir pats rengėsi tapti kunigu. Jis turėjo mylimą mergaitę. Kai jis sužinojo, kas yra jo motina, visas jo gyvenimas sugriuvo. Jis metė kolegijos studijas, paliko savo draugę, laikydamas save jos nevertu, įsirašė į

kariuomenę, dalyvavo I pasauliniame kare ir ten žuvo. Kaltės kaip kažko paveldėto išgyvenimas jam buvo nepakeliamas.

Kai jis buvo dar jaunas berniukas, klebonas kalbėjosi su juo apie kaltę ir kaltės atleidimą. Jie išsikalbėjo apie išpažinties reikšmę. Klebonas sakė: „Tegul niekas man nesako, kad išpažintis yra mažiau reikšmingas dalykas negu komunija. Ir įsidėmėk mano žodžius, aš grąžinsiu ją atgal, bet atsargiai ir palaipsniui“ (Suprantama, episkopų bažnyčia). Berniukas naiviai atsakė: „Ir aš taip darysiu, kai turėsiu savo bažnyčią“.

— „Bet tam reikia takto“ — pastebėjo klebonas. Toliau klebonas pradėjo jam pasakoti apie paslaptinę ponia, kuri kartais lankosi bažnyčioje. Jis kalbėjo apie jo motiną, tačiau berniukas to nežinojo. „Jau penkios savaitės, kaip viena moteris vakarais ateina į pamaldas. Iš choro tu jos negali matyti. Ji atsisėdė paskutiniame suole kairėje pusėje, taip ir tu gali ją pamatyti. Ji nešioja vualį. Ji išeina pirmiau, negu aš galiu ją sutikti, pasibaigus pamaldoms“. Kai berniukas paklausė, kas ji per viena, kunigas atsakė: „Ji gėdos namų savininkė“. — „Ko ji čia nori?“, paklausė berniukas. — „Galbūt to, ką mes galime pasiūlyti, būtent išganyką. Tam reikia didelio takto. Aš nežinau, kaip tai bus. Įsidėmėk mano žodžius: tie žmonės yra baimingi. Vieną dieną bus pasibelsa į mano duris, ir ji bus pakviesta į jį. Tada, Aronai, melskis, kad aš būčiau protingas ir kantrus. Tu tikėk manim, kai tai atsitinka, kai liguista siela ieško šviesos, tai yra aukščiausia ir gražiausia patirtis, kurią kunigas gali išgyventi“.

„Tam mes ir esam“, atsakė berniukas. O kunigas pridūrė: „Aš prašau Dievo, kad aš nesuklupčiau“ (p. 559 — 560).

Kai kam, skaitant šį romaną, ateina galvon mintis, kad šios nusidėjėlės asmeniu autorius norėjo pavaizduoti Ievą. Man, tiesą sakant, ši mintis nekilo,

(Nukelta į 2 psl.)

Rudenio ganyklose

Nuotr. V. Maželio

Steinbecko gimtosios nuodėmės ir kaltės atleidimo mokslas

(Atkelta iš 1 psl.)

gal būt dėl to, kad aš buvau susikoncentravęs į tą išganantį ženklą, kuriuo Dievas buvo paženklinęs Kainą, ir į iš esmės ne fatalistinį šio veikalo pobūdį. Šio kūrinio sąrangoje ne nuodėmė viską nulemia. Tačiau vėliau ir aš pradėjau abejoti, ar Kate asmeniui autorius nenorėjo pavaizduoti levos. Tačiau nepaisant to, aš būčiau linkęs būti kitos nuomonės. Moteris šiame kūrinyje turi savitą veidą, kuris neleidžia įtarti, kad Steinbeckas būtų antifeministas.

Tai yra ypač dėl to, kad jis ir vyro elgesį su moterimi pavaizduoja kaip nepilnai moterį suprantantį. Adomas ir Kate žiūrojo kaip į jam priklausantį nuosavybę. Jinai dar prieš vaikų pagimymą jį perspėjo, kad nenori pasilikti kaime ir ūkyje, kuriuo Adomas žavėjosi. Ji ramiai pasakė: „Kai tikaš galėsiu, aš išėsiu“. Adomas ją išjuokė ir jos mintį pavadino nesąmone. „Tau čia patiks, kai kūdikis bus gimęs. Nekalbėk daugiau tokių nesąmonių“, sakė jis. „Čia nėra nesąmonė“ — atsakė ji. „Tu pamatysi“ (p. 201–202).

Ir tai, kas atrodė Adomui neįtikima, įvyko. Vaizduokimės, kad šitai nepatenkinta šeimos uždaru moteris būtų įsteigusi ne ištvirkavimo namus, bet ar kelionių biurą ar viešbutį, ar būtų pasidariusi solistė ir aktorė.

Iš tikrųjų įvertokį pavyzdį literatūroje turime. Šią žiemą Chicago universiteto teatras buvo pastatęs Čechovo dramą „Zuvedra“. Joje yra vienas epizodas, kuris yra panašus į Kate ir Adomo konfliktą. Maša, kultūringo dvaro panelė, kurio šeimininkė yra garsi Petrapilio teatro aktorė ir kur mašosi rašytojai ir kultūrininkai, išteka už kaimo mokytojo, kurį ji labai myli. Nors pagimdžiusi sūnų, ji dažniausiai buvavo dvare, kur ji gali domėtis didžiausiomis kultūrinėmis naujienomis ir turėti savo dvasias pasitenkinimą. Veltui vargšas kaimo mokytojas beveik verkdamas ją prašo grįžti pas savo kūdikį. Ji atsisako.

Susilaikykime šia proga nuo svarstymo klausimo, ar ir kiek Mašos elgesys yra pateisinamas. Priimkime tik faktą, kad tokia situacija žmogiškame gyvenime yra galima. Atrodo, kad šią problemą Steinbeckas suprato. Tiesa, jis yra labai entuziastingas žmogaus gimdymo sampratos pristatytojas, bet jis suprato ir vienašališką, vien iš vyro pusės, šeimos gyvenimo sampratą pavojų. Taip štai, kai Aronas rengėsi eiti į kunigus ir greičiausiai likti nevedusiu, jo mylimoji dėl to susirūpino. Jo brolis Kalebas tada paklausė Arono: „Ar ji sutinka su tuo?“. Aronas, užuot atsakęs į klausimą, šaltai pabrėžė: „Abra (t. y. jo mylimoji) darys tai, ką noriu, kad ji darytų“ (p. 545). Šis trumpas epizodas parodo per siaurą, vien vyrišką požiūrį į moters ir vyro santykius.

Bet palikime tai ir grįžkime prie tos temos, dėl kurios iš viso mes studijuojame Steinbecką, būtent prie jo dėmesio Dievo pasakymui, kad Kainas neturi būti sunaikintas ir kad jis susilaukia tam tikro dieviško ženklo. Šiame pasakyme tam tikra prasme glūdi visa žmonijos istorija su jos kalte ir jos atleidimu. Kainas, pasak šios epopėjos personažų, yra realus, istorinis žmogus. Ir mes visi esame jame tam tikra prasme. Abelis nėra istorinis žmogus. Jis yra greičiau ideali žmogaus samprata. Tačiau, nepaisant Kaino realumo istorinėje žmonijos tikrovėje, jo naikinantis pobūdis yra sulaukytas. Tai nėra savaime suprantamas dalykas. Kaltė juk yra blogybė, kuri

naikina pati save. Šita prasme galime prisiminti Aristotelio pasakymą, kad „blogis naikina pats save, ir kai yra pilnas, pasidaro nepakeliamas“ (Nicomachean Ethics, 4 knyga, 5 skyrius-996 psl. angliškoje laidoje).

Panašią kaltės sampratą turi ir Steinbecko personažai, dėl to jie Dievo pasakymą apie Kaino ženklą išgyvena kaip nesuprantamą paradoksą. Iš tikrųjų čia yra paradoksas, bet toks, kurį mes vadiname krikščionybė. Pradedant Senojo Testamento istorija ir baigiant Naujuoju, Dievas reiškiasi kaip žmogaus kaltės atleidėjas.

Bet prie kaltės reikia sugebėti prisipažinti. Tokio sugebėjimo atrodo visiškai neturi Kate. Tuo tarpu Adomas ir jo sūnus Kalebas, prisipažindami vienas kitam savo kaltes, išgyvena didelę palaimą. Jų santykiai buvo atšalę ir jie buvo pasidarę vienas kitam priešiški, bet po išpažinimo jie vienas kitame atrado labai didelių vertybių.

Prisipažinimo prie kaltės reikia ne tik asmeninio, bet ir visuomeninio. Jokia visuomenė nėra bepavojaus laikyti save be kaltės. Bet šitos žvilgsnis yra apgaubtas ir klaidinantis. Užsimerkiant prieš kai kuriuos reiškinius ar pažiūras visuomenėje, susikuriama nerūlus gyvenimo vaizdas. Ir šitokioje atmosferoje ne kartą auga ir bujoja didelės nuodėmės. Galbūt jos nėra vieno ar kito žmogaus asmeniškos nuodėmės, bet yra objektyvus neteisingumas.

Galbūt tai turėjo priešakis Jėzus savo palyginime apie besimeldžiančius muitininką ir fariziejų, kurių pirmasis prisipažįsta prie kaltės ir išsinauteisintas, o antras, kaltės sąvyje neradamas, išsinauteisintas. Šito paradoksiško palyginimo prasmė galbūt yra ta, kad fariziejus nemato savo sistemos kalčių. Jo sistema turi daug vertybių, tačiau nepaisant jų, joje yra pasislėpusių ir prisimaišiusių kalčių. Galbūt fariziejaus kaltė glūdi ir tame, kad jis neįaučia solidarumo nusikaltusiam žmogui, manydamas, kad nusikalstantis yra vien smerktinas asmuo.

Kas yra būdinga Steinbeckui, tai kad jis neaiškina kaltės kaip nors psichologiškai, bet ima ją kaip moralinę problemą. Dėl to šiandien Steinbeckas daugeliui atrodo nelabai priimtinas. Šiandien nemėgstame svarstyti moralinių atžvilgių savo problemų. Vargiai ar koks kunigas šiandien savo pamokslu užsimena apie dorovę. Šiandien yra mada kalbėti apie meilę, kuri visas moralines problemas išsprendžia. Ne taip buvo praėjusiame šimtmečiuje. Ta-

Gedrė Zumbakienė
Gedrės Zumbakienės meno darbų paroda vyksta 1982 m. nuo spalio 8 iki spalio 24 d. Jaunimo centro Čiurlionio galerijoje Chicagoje.

da, nebuvo priimta kunigams kalbėti apie meilę, bet buvo kalbama apie dorovę.

Pamokslininkų kalbos apie dorovę keletoje praėjusių šimtmečių sukrovosi netiek apie teisingumą pareigas, kiek apie klusnumą įstatymui. Šis dorovės temos susiaurėjimas atskleidžia labai žiauriai. Vokiečių tautoje tai tarp kitko sudarė pagrindą doriniam pasiteisinimui: klausyti net klaidingų įstatymų. Šiandien, kaip minėjau, esame priešingoje medalio pusėje. Mes mėgstame kalbėti ne apie dorines pareigas, ar teisingumo pareigas, bet apie meilę, kaip visuotinį vaistą nuo dorinių negerovių.

Steinbeckas tuo tarpu doring

problema ima kaip tokia. Jis ją sieja su krikščionišku apreiškimu. Kaltę ima kaip nuodėmę, kuri yra reali gyvenimo grėsmė kiekvienoje situacijoje, tačiau ji nėra visagalė gyvenimo formuotoja.

Ar tai sakdami, norime pasisakyti prieš meilės teologiją, kuri šiandien gana laimingai reiškiasi daugelio žmonių galvosose? Anaipol ne. Tačiau, nepaisant to, neturime užmiršti savo dorinių pareigų. Meilės ir dorovės vaidmenį mūsų gyvenime teisingai aptaria William K. Frankena, rodos Notre Dame universiteto profesorius. Jis kaip tik atkreipia dėmesį į mums iškilusį klausimą, kad dorovinis galvojimas pra-

deda išnykti iš žmogiškojo galvojimo ir jo išraiškos formų. „Leisti tai įvykti, — sakojis, — reikėtų visą visuomenės išsilikymo našta pavesti tarpusavimi meile, išmintiai ir įstatymui. Tačiau istorija ir patirtis, atrodo, sakoj, kad meilės paprastai pritrūksta; žmogaus išmintis nėra tokia tikra ir pasilieka tik trečiąją galimybę, būtent įstatymą. Meilės ir dorovės vaidmenį mūsų gyvenime teisingai aptaria William K. Frankena, rodos Notre Dame universiteto profesorius. Jis kaip tik atkreipia dėmesį į mums iškilusį klausimą, kad dorovinis galvojimas pra-

Su šia perspėjantia Frankena pastaba galime ir baigti temą apie Steinbecko dorinį turinį jo knygoje „Į rytus nuo Edeno“.

Maištingumo ironija

PR. VISVYDAS

Petras Melnikas, GELIŲ GENERACIJA. Romanas. Išeido „Ateitis“, 17689 Goldwin Dr., Southfield, MI 48075. Literatūros serija Nr. 24. Aplanką piešė Kristina Montvidas-Kutkus. Spaudė „Draugo“ spaustuve. Knyga 230 psl., kaina 8 dol., su persiuntimu — 8 dol., 95 centai, gaunama ir „Drauge“.

Mūsų laikmetis, dešimtmečiai tildamas į praeitį, palieka istorijai savo pagrindinius bruožus: karo, politinių, socialinių, religinių bruzdėjimų įspaudus. Dar taip neseniai Amerikos aukštųjų mokyklų protus jaudino gėlių kartos triukšmingos demonstracijos. Buvo protestuojama prieš karą Pietryčių Azijoje, prieš technokratijos įžūlumą, studentų laisvių stoką, sumaterialėjimą, gamtos taršą ir kitas negeroves.

Retkarčiais, kurstytojų ir vandalių dėka, protesto eitynės baigdavosi žalingomis riaušėmis ir suiminėjimais.

Šia tema Petras Melnikas parašė glaudų romaną „Gėlių generacija“, įspindamas jaunuolių studentų Vidos Svirgailaitės ir Kosto Maknio meilės istoriją. Vida — naujų ateivių dukterė. Kostas — senosios emigracijos angliakasio vaikas. Viskas vyksta Vidurvakariuose.

Vidos ir Kosto draugystė užsimezgia baigiant gimnaziją. Kupinį gražių mokslinių troškimų ateičiai, abu įstoja į garsų Western universitetą. Netrukus jų romansą gaivina poeto McKuen eilėraščiais, užgožia įtemptos studijos, sunkūs egzaminai ir paūjos pažintys.

Kostas, anksčiau domėjęs tik krepšiniu, susipažįsta su hipiškais išvaizdos studentijos vadu Žvaigžde (Stella). Ji žavi Žvaigždės platus apsiskaitymas ir socialinis idealizmas. Perkaitęs keletą jam duotų knygų, Kostas pavirsta uoliu reformatoriumi. Per triukšmingas demonstracijas yra naikinamas administracijos pastatas. Niekas dėta Vida įkliūva į policijos rankas. Tėvas, užmokėjęs užstatą, nusiaveža ją namo. Mergina, motinos barama, ilgisi Kosto. Bėga iš namų atgal į Western. Apsis-

tytusi „Gėlių generacija“, Kostas, anksčiau domėjęs tik krepšiniu, susipažįsta su hipiškais išvaizdos studentijos vadu Žvaigžde (Stella). Ji žavi Žvaigždės platus apsiskaitymas ir socialinis idealizmas. Perkaitęs keletą jam duotų knygų, Kostas pavirsta uoliu reformatoriumi. Per triukšmingas demonstracijas yra naikinamas administracijos pastatas. Niekas dėta Vida įkliūva į policijos rankas. Tėvas, užmokėjęs užstatą, nusiaveža ją namo. Mergina, motinos barama, ilgisi Kosto. Bėga iš namų atgal į Western. Apsis-

tytusi „Gėlių generacija“, Kostas, anksčiau domėjęs tik krepšiniu, susipažįsta su hipiškais išvaizdos studentijos vadu Žvaigžde (Stella). Ji žavi Žvaigždės platus apsiskaitymas ir socialinis idealizmas. Perkaitęs keletą jam duotų knygų, Kostas pavirsta uoliu reformatoriumi. Per triukšmingas demonstracijas yra naikinamas administracijos pastatas. Niekas dėta Vida įkliūva į policijos rankas. Tėvas, užmokėjęs užstatą, nusiaveža ją namo. Mergina, motinos barama, ilgisi Kosto. Bėga iš namų atgal į Western. Apsis-

tytusi „Gėlių generacija“, Kostas, anksčiau domėjęs tik krepšiniu, susipažįsta su hipiškais išvaizdos studentijos vadu Žvaigžde (Stella). Ji žavi Žvaigždės platus apsiskaitymas ir socialinis idealizmas. Perkaitęs keletą jam duotų knygų, Kostas pavirsta uoliu reformatoriumi. Per triukšmingas demonstracijas yra naikinamas administracijos pastatas. Niekas dėta Vida įkliūva į policijos rankas. Tėvas, užmokėjęs užstatą, nusiaveža ją namo. Mergina, motinos barama, ilgisi Kosto. Bėga iš namų atgal į Western. Apsis-

tytusi „Gėlių generacija“, Kostas, anksčiau domėjęs tik krepšiniu, susipažįsta su hipiškais išvaizdos studentijos vadu Žvaigžde (Stella). Ji žavi Žvaigždės platus apsiskaitymas ir socialinis idealizmas. Perkaitęs keletą jam duotų knygų, Kostas pavirsta uoliu reformatoriumi. Per triukšmingas demonstracijas yra naikinamas administracijos pastatas. Niekas dėta Vida įkliūva į policijos rankas. Tėvas, užmokėjęs užstatą, nusiaveža ją namo. Mergina, motinos barama, ilgisi Kosto. Bėga iš namų atgal į Western. Apsis-

tytusi „Gėlių generacija“, Kostas, anksčiau domėjęs tik krepšiniu, susipažįsta su hipiškais išvaizdos studentijos vadu Žvaigžde (Stella). Ji žavi Žvaigždės platus apsiskaitymas ir socialinis idealizmas. Perkaitęs keletą jam duotų knygų, Kostas pavirsta uoliu reformatoriumi. Per triukšmingas demonstracijas yra naikinamas administracijos pastatas. Niekas dėta Vida įkliūva į policijos rankas. Tėvas, užmokėjęs užstatą, nusiaveža ją namo. Mergina, motinos barama, ilgisi Kosto. Bėga iš namų atgal į Western. Apsis-

tytusi „Gėlių generacija“, Kostas, anksčiau domėjęs tik krepšiniu, susipažįsta su hipiškais išvaizdos studentijos vadu Žvaigžde (Stella). Ji žavi Žvaigždės platus apsiskaitymas ir socialinis idealizmas. Perkaitęs keletą jam duotų knygų, Kostas pavirsta uoliu reformatoriumi. Per triukšmingas demonstracijas yra naikinamas administracijos pastatas. Niekas dėta Vida įkliūva į policijos rankas. Tėvas, užmokėjęs užstatą, nusiaveža ją namo. Mergina, motinos barama, ilgisi Kosto. Bėga iš namų atgal į Western. Apsis-

tytusi „Gėlių generacija“, Kostas, anksčiau domėjęs tik krepšiniu, susipažįsta su hipiškais išvaizdos studentijos vadu Žvaigžde (Stella). Ji žavi Žvaigždės platus apsiskaitymas ir socialinis idealizmas. Perkaitęs keletą jam duotų knygų, Kostas pavirsta uoliu reformatoriumi. Per triukšmingas demonstracijas yra naikinamas administracijos pastatas. Niekas dėta Vida įkliūva į policijos rankas. Tėvas, užmokėjęs užstatą, nusiaveža ją namo. Mergina, motinos barama, ilgisi Kosto. Bėga iš namų atgal į Western. Apsis-

tytusi „Gėlių generacija“, Kostas, anksčiau domėjęs tik krepšiniu, susipažįsta su hipiškais išvaizdos studentijos vadu Žvaigžde (Stella). Ji žavi Žvaigždės platus apsiskaitymas ir socialinis idealizmas. Perkaitęs keletą jam duotų knygų, Kostas pavirsta uoliu reformatoriumi. Per triukšmingas demonstracijas yra naikinamas administracijos pastatas. Niekas dėta Vida įkliūva į policijos rankas. Tėvas, užmokėjęs užstatą, nusiaveža ją namo. Mergina, motinos barama, ilgisi Kosto. Bėga iš namų atgal į Western. Apsis-

tytusi „Gėlių generacija“, Kostas, anksčiau domėjęs tik krepšiniu, susipažįsta su hipiškais išvaizdos studentijos vadu Žvaigžde (Stella). Ji žavi Žvaigždės platus apsiskaitymas ir socialinis idealizmas. Perkaitęs keletą jam duotų knygų, Kostas pavirsta uoliu reformatoriumi. Per triukšmingas demonstracijas yra naikinamas administracijos pastatas. Niekas dėta Vida įkliūva į policijos rankas. Tėvas, užmokėjęs užstatą, nusiaveža ją namo. Mergina, motinos barama, ilgisi Kosto. Bėga iš namų atgal į Western. Apsis-

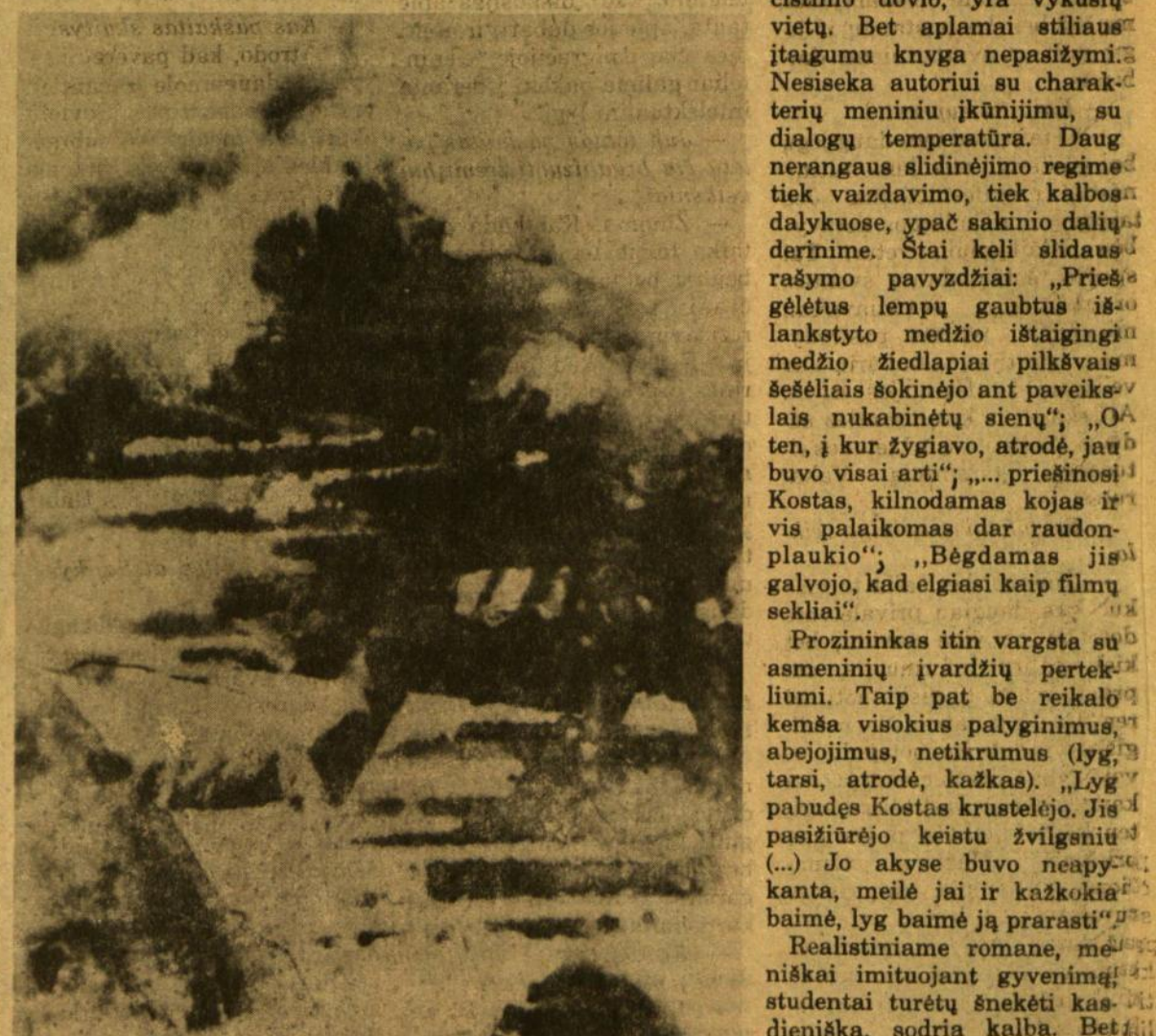
tytusi „Gėlių generacija“, Kostas, anksčiau domėjęs tik krepšiniu, susipažįsta su hipiškais išvaizdos studentijos vadu Žvaigžde (Stella). Ji žavi Žvaigždės platus apsiskaitymas ir socialinis idealizmas. Perkaitęs keletą jam duotų knygų, Kostas pavirsta uoliu reformatoriumi. Per triukšmingas demonstracijas yra naikinamas administracijos pastatas. Niekas dėta Vida įkliūva į policijos rankas. Tėvas, užmokėjęs užstatą, nusiaveža ją namo. Mergina, motinos barama, ilgisi Kosto. Bėga iš namų atgal į Western. Apsis-

tytusi „Gėlių generacija“, Kostas, anksčiau domėjęs tik krepšiniu, susipažįsta su hipiškais išvaizdos studentijos vadu Žvaigžde (Stella). Ji žavi Žvaigždės platus apsiskaitymas ir socialinis idealizmas. Perkaitęs keletą jam duotų knygų, Kostas pavirsta uoliu reformatoriumi. Per triukšmingas demonstracijas yra naikinamas administracijos pastatas. Niekas dėta Vida įkliūva į policijos rankas. Tėvas, užmokėjęs užstatą, nusiaveža ją namo. Mergina, motinos barama, ilgisi Kosto. Bėga iš namų atgal į Western. Apsis-

tytusi „Gėlių generacija“, Kostas, anksčiau domėjęs tik krepšiniu, susipažįsta su hipiškais išvaizdos studentijos vadu Žvaigžde (Stella). Ji žavi Žvaigždės platus apsiskaitymas ir socialinis idealizmas. Perkaitęs keletą jam duotų knygų, Kostas pavirsta uoliu reformatoriumi. Per triukšmingas demonstracijas yra naikinamas administracijos pastatas. Niekas dėta Vida įkliūva į policijos rankas. Tėvas, užmokėjęs užstatą, nusiaveža ją namo. Mergina, motinos barama, ilgisi Kosto. Bėga iš namų atgal į Western. Apsis-

Gedrė Zumbakienė
Neišmatuojamos gėlmės (ofortas)

Gedrė Zumbakienė
Bruožai erdvėje (ofortas)

(Nukelta į 4 psl.)

„Ateities“ akademinis savaitgalis

Pokalbis su Jonu Pabedinsku

Š. m. spalio 15-17 dienomis Chicagoje yra rengiamas **ATEITIES akademinis savaitgalis**. Paskaitų ciklo bendra tema — Žvilgsnis į Lietuvos pogrindžio leidinius LKB Kronikos dešimtmečio gyvasties proga; Lietuvių dabartinės savilaidos siekiai; ką jie mums sako? Tų temų akademiniame savaitgaliui artėjant, kreipėmės į pagrindinį įvykio organizatorių Joną Pabedinską keliais klausimais. Mūsų pokalbis ATEITIES akademinio savaitgalio proga, tikimės, bus čia įdomus ir visiems skaitytojams, ypač čikagiečiams, būsimam akademinio savaitgalio dalyviams.

Chicagoje ateitininkai jau ant-
rą kartą rengia paskaitų ciklą
apie tai, kas vyksta Lietuvoje.
Kodėl toks nuolatinis šios
krypties dėmesys?

Ateitininkai kiekviena
proga stengiasi informuoti ir
diskutuoti tautiečių gyvenimą
tėvynėje. Savo suvažiavimuose,
savo stovyklose vis tomis ar
panašiomis temomis, paskai-
tų nestokoja. O visas tokių pa-
skaitų ciklas teikia mums pro-
ga savo dėmesį sukoncentruoti
į kurį nors vieną aspektą, nuo-
dugniau jį apžvelgiant. Vi-
siems tremtyje turėtų būti ši
bendra tema svarbi, kaip tai
yra pabrėžęs dr. V. Vardys sa-
vo pranešime Ateities Jubilie-
jiniame kongrese 1981 m.
(ATEITIES No. 4, 1982):

„Vakaruose mes turime Lietu-
vos įvykius sekėti su ypatingu
dėmesiu, kad sugebėtume kiek
įmanoma tiksliau suprasti ir
visuomeninės lietuvių samo-
nės išsivystymą, ir pačios vi-
suomenės diferenciaciją. Daug
piltinių ir kitokių sąvokų, ku-
rias esame vartoję ankstes-
niam tautos diferenciacijos,
Bažnyčios ir valstybės santyki-
ų, kultūrinės veiklos charak-
terui nusakyti, šiandien nebe-
tinka, nes yra pasikeitusi
istorinė realybė. Ji reikalauja
mūsų įžvalgo, nes socialinė
kūta tebėra greita.“

Kodėl vis grįžtate prie
okupuotos Lietuvos įvykių?

Jei mes kaip tremtiniai ką
nors veikiamo, tai pirmiausia
darykime tai, kas tautiečiams
tėvynėje būtų naudinga dabar
ar ateityje. Kad ta veikla neiš-
blėstų, turime išsilaikyti lietu-
viški ir veiklus. Bet kartais
taip išsėina, jog skiriam tik
daug laiko savo čionykščiam
organizaciniam išsilaikymui,
mažai belieka pastangų ir jė-
gų gal net svarbesniems dar-
bams.

Kaip tai suprasti?

O taip, kad mes daug jėgų
bei pastangų aukojame rutini-
nėms manifestacijoms. Jos
taipgi yra reikalingos lietuvių
bės išsilaikymui svetur. Tai
sporto, šokių, dainų šventės;
organizacijų suvažiavimai,
minėjimai, įvairūs pasirody-
mai, partijų, samborių ar
veiksnių konferencijos ir t.t.
Atliekame ir kitą tremties už-
duotį, tai lietuvių ir Lietuvos si-
tuacijos garsinimą Vaka-
ruose.

Bet juk tai reikalinga veik-
la.

Žinoma, bet šalia to mes
kur kas daugiau privalėtume
dėmėtis ne vien savimi, bet
kiek galint informuoti, su-
prasti, reaguoti, diskutuoti bei
remti tai, kas patriotiško ir reli-
giško vyksta okupuotoje Lietu-
voje, ypač jos pogrindyje. Jei
kartais sunku vertinti pasikū-
tenykščių lietuvių pastangas
priešintis Maskvos užma-
čioms viešumoje, kur viskas
suvalstybinta, ir mes net neat-
pažistame, kurie jų kenkia, o
kurie tikrai stengiasi pagelbėti
okupuotam lietuviui, tai ša-
liau visokių yra apšiai ir to-
kių, kurie su dideliu asmeniškų

pasišventimu yra atsiriboję
nuo sistemos. Jiems ir jų sie-
kiams be jokių rezervų turime
rodyti daugiau dėmesio.

Juk mes čia visokiausią
veiklą esame išvystę, tik klaui-
simas — ar ji visados nau-
dinga?

Jei pagalvosime, tai šalia
tos rutininės veiklos mažai mū-
sų organizuotų pastangų be-
lieka okupuotiems tautie-
čiams. Nebent laisvų kultū-
rininkų individualus įnašas
į tautos vertybių kraitį ir lie-
tuviško jaunimo ugdymą. Jau
nebekalbant apie veltui pra-
leistą laiką, kada vieną veiks-
nį norima numarinti ar kitą at-
gaivinti, kai rūpinamasi ki-
tų darbų užtušavimu, o savo
išskėlimu ir pan. Mes, kaip
amerikiečiai sako, esame vis
„busy, busy“. Ir nebūtinai
vien blogąja prasme. Yra ap-
čiai darbščių žmonių, kurie be
jokio atlyginimo dirba valan-
dų valandas tremties lietuvių
bės išsilaikymo ir Lietuvos
garsinimo darbus.

Sakykime, kąd to dar ne-
užtenka.

Taip. Tos visos priemonės
turi atnešti naudą. Lietuvių
Fondas juk irgi įsisteigė ne
tam, kad kasmet jo rėmėjai ga-
lėtų tik susirinkti banketan, o
tam, kad su tais pinigais būtų
galima įvykdyti numatytus
konkrečius uždavinius.

Kodėl mums svarbu re-
aguoti į įvykius okupuotoje Lie-
tuvoje?

Ne vienas galvojantis
žmogus yra jau įdomiai tuo rei-
kalu pasisakęs. Cituoju dr. K.
Skrupeckio pranešimą Atei-
ties Jubiliejiniame kongrese
1981 m. (ATEITIES, 1982 m. Nr.
5), kuriame jis teigia, jog tėvy-
nėje lietuvių problematikos
viešai ir atvirai, žinoma, ne-
galima svarstyti: „...Petkaus,
Sadūnaitės ir kitų nuteistųjų
pareikšimai liudija, kad priva-
čiuose rateliuose ši tema yra
gyva. Tačiau kaip tik jai trūksta
viešumos; privačios disku-
sijos visada pasilieka tikrai
apytikrės bei neužbaigtos.
Kiekvienas iš mūsų vienai
kalba privačiai, kitaip viešai,
nes jau pats parengimo dar-
bas mintį formuoja ir keičia.
Taip pat svarbu nubrėžtus pla-
nus vykdyti, nes tik tokiu bū-
du juos galima patikrinti — nu-
statyti jų tikrą vertę — ir
papildyti. Lietuvoje to atlikti
negalima. Todėl, manau, visi
susikimsime su Tomo Venclovos
teigimu, kad „diskusijas apie
tautą, apie jos dabartį ir ateitį
mes čia, emigracijoje, vienin-
teliai galime pakelti į deramą
intelektualinį lygį.“

Juk tokias paskaitas ga-
lėtų čia organizuoti tremtinių
veiksniai.

Žinoma. Kai kada pasi-
taiko tomis temomis pasikal-
bėjimų, bet mažai. Kartais jau-
čiasi tačiau lyg ir jo rezisavimas
pagal savąją lini-
ją. Keista, kad pasauliečių
rinių organizacijos, kaip san-
taričiai ar ateitininkai dažnai
objektyviau ir plačiau pažiūri
mūsų tautiečių veiklą okupu-
toje Lietuvoje. Kita problema
yra ta, kad veiksmų žmonės
tik yra užimti darbu ir kalbo-
mis apie veiklą, kad jiems ne-
daug laiko ir belieka pagalvo-
ti, kas daroma ir kas darytina.

Kokia tad svarba būtų
tautiečiams okupuotoje Lietu-
voje iš tokių mūsų diskusijų?

Ne daug iš viso mes gali-
me čia ką nors svarbaus pa-
daryti, išskyrus tai, kai reikia
ginti Lietuvos nepriklausomy-
bės idėją, pavergtųjų vargus
garsinti ar laisvai ką vertingo
kurti kultūrinėje srityje.

Ką pasieksite diskutuo-
dami pogrindžio spaudą?

Ten pasišventę žmonės
rašo didžiam pavojuje pogrind-
žio spaudai. Tai daro, žino-

ma, kad kiti visa tai skaitytų
ir į jų idėjas kreiptų dėmesį.
Turėtume užtat ne tik jų ži-
nias ir nuomones platinti, bet
ir į jas reaguoti. Nepergyvenę
jų vargų, dažnai neatspėsime,
kaip mūsų patriotai ten iš tik-
rųjų laikosi. Bet mes galime
bent savo komentarus pa-
reikšti, reaguoti į jų idėjas,
bazuodamiesi laisvai prieina-
mais idėjų šaltiniais Vaka-
ruose, ir tokiu būdu gal net iš-
vystyti, kad ir labai sunkiai ir
pamažu, su jais dialogą. Tada
galbūt jie dar labiau pajus, jog
ne veltui tokia didele kaina ra-
šo ne tik ok. Lietuvoje gy-
venantiems, bet ir laisvajam
pasauliui.

Todėl, nežiūrint kiek kuk-
lios bus mūsų pastangos ir jų
rezultatai, manome vis dėlto,
kad šis savaitgalis turės ko-
kios nors atitinkamos vertės.

Kas numatyta svarstyti
jūsų rengiamam ATEITIES
akademiniame savaitgalyje?

Pirmiausia rodydami rei-
kiamą dėmesį tai pogrindžio
temai, norime pagerbti visą
dabartinę pogrindžio spaudą
LKB Kronikos dešimtmečio
gyvavimo proga. Pradėsim
penktadienį (spalio mėn. 15 d.)
vakarone: „Dabarties Lietuva
išsivysčiusi rašytojų kūryboje“.

Programoje: poetai Kazys
Bradūnas ir Julija Švabaitė-
Gylienė su sava kūryba; Ju-
lius Balutis, Agnė Kižienė ir
Daiva Markelytė skaitys Ba-
rono, Malerytės, Landsbergio
ir kitų rašytojų kūrybą. Pra-
džia 7:30 val. vakare Jaunimo
Centro kavinėje. Šeštadienio,
spalio 16 d., temos: „Ateities
Lietuvos santvarka pogrind-
žio spaudoje ir jos palygini-
mas su Vakarų pasaulyje vy-
raujančiomis sistemomis“;
„Kronikos autorių prielaidos
apie pasaulinę ir vietinę Baž-
nyčią, pasauliečių atsakomy-
bę ir dvasininkų vaidmenį“;
„Pogrindžio spaudos pažūra į
išsivysčiusią veiklą“; „Pogrindžio
spaudos politiniai bruožai“. Šeštadienio programa vyks
Jaunimo centre, kur vakare
bus „Ateities“ žurnalo jauni-
mo konkurso premijų įteiki-
mas. Sekmadienį, spalio 17 d.,
10:30 val. ryte Ateitininkų na-
muose bus paskaita „Religinio
persekiojimo psichologiniai
bruožai“, o akademinis savait-
galis bus užbaigiamas šv.
Mišiu auka 12 val., kurią at-
našaus „Ateities“ redaktorius
kun. dr. K. Trimakas.

Kas paskaitas skaitys?

Atrodo, kad pavergtų tē-
vynėje daugumoje rašantieji
yra jau paskutinės Sovietų
okupacijos metais ten subren-
dę. Mes šį kartą pasirinkome
prelegentus čia Amerikoje išsi-
mokslinčius: dr. S. Sužiedėlį,
dr. A. Norvilą, dr. A. Idzelį,
kun. A. Saulaitį, S. J. ir kun.
dr. J. Šarauską. Prie jų dar tu-
rėsime visokio patyrimo ir vi-
sokio amžiaus komentatorių:
kun. V. Bagdanavičių, kazi-
mierietę seserį dr. Julię Shai-
nauskas, Emiliją Pakštaitę —
Sakadolskiene, Saulių Kuprį,
Joną Pabedinską, dr. Dalią
Katiliūtę — Boydston.

Kas tikėtės atsilankys į
paskaitas?

Kviečiame visą Chicagos
visuomenę ir laukiame visų tų,
kuriems svarbu ir įdomu tai,
kas darosi Lietuvos pogrind-
žio galvoje ir rezistenci-
joje. Ypač laukiame jaunesnių
žmonių ne tik dėl to, kad jie
savo atsilankymu pagerbtų
mūsų tautiečius, kurie didele
asmenine kaina išvystė pro-
porcingai veikliausią pogrind-
žio spaudą už geležinės už-
dangos, bet taip pat, kad jie
užsidedgtų noru informuotis
apie vieną iš pasaulyje atkak-
liausių kovų dėl žmogaus tei-
sių.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA

No. 51, MARCH 19, 1982

American Publication August 1, 1982

Pagrindinės „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos“, išverstos anglų kalbon ir išleistos čia, Amerikoje, 51-o numerio viršelis su kalinių ir kovotojų už religinę bei tautinę laisvę nuotraukomis. Viršuje iš kairės į dešinę: Petras Plumpa-Pluinas, Nijolė Sadūnaitė, kun. Virgilijus Jaugelis. Apačioje iš kairės į dešinę: Vladas Lapenis, Ona Vitkauskaitė ir Anastazas Janulis.

Eilėraščiai iš pogrindinės „Pastogės“, 1979 m., Nr. 2

o Lietuva o rūpesti
saulėlydžio beržai
o Lietuva o mylima
į ką tu pavirtai

tavaiš laukais rujoja
piktų šunų gauja
ištryptas vasarojus
altorių tuštuma

vaikų tavųjų sielos
apnuodytos nuodais
savieji prieš savuosius
te Dievas jiems atleis

savieji prieš savuosius
kaltieji prieš kaltus
sužadinkime širdis
suremkime pečius

už savo vaikų sielas
už gyvastį tautos
už ramų akių gelmę
beginklės Lietuvos

Erazmas A. (ntakalnetis)
PAGIRIAMASIS ŽODIS VALSTYBĖ

kai valstybė
negrąžinama paskola
suteikė man teisę į talentą
aš pradėjau
viešai gėrėtis valstybe
ir girti
jos simpatišką diktatorių
beviltingai besistengiantį perkalbėti
itūzusi gramofoną
kirptis moterų kirpykloje
ir pirkti meno šedevrus
juodojoje rinkoje.
Į mano butą vis dažniau
užklysdavo
apsišaukėlis popiežius
su dirbtine karūna
išgerti benediktino
tuo tarpu kai jo karabinieriai
priimamajame lošdavo kvoilį.
Citatomis iš mano eilėraščių
juodavo laikraščių vedamieji
ir dvaro rūmų mechanikai
mano talentą
įvertino deramu penketu
kaip ir studijų draugai
pradėję droviai nebesisveikinti

paskui aš nusprendžiau
atsiduoti duoklę ir liaudžiai
Apsirengęs
išsėginiu pajaco kostiumu
drauge su visais nužygiavau

valstybinių kalbų aikštėn
skambindamas variniu šaukštu
į alavinį dubenį.
Ten mane primušė
pirmasis pasitaikęs policininkas
o diktatorių
švelniai ištarė:
o tempora
o mores!
o, tai visai nebuvo riodeženeiras
į kurį aš netrukus
išvažiauvau

Algis Rudamina

Si žemė — laivas
betgi ne namai
(įrašas parapijos vėliavoj)

Si žemė laivas, ne namai
plazdėjo vėliavos lyg būrės
ir nuo šventoriaus kiek matai
siūbavo medžių žalio jūra

siūbavo bokštai lyg stiebai
spindėjo debesies karūna
ir buvo žemėje taip gera
kaip tik per šventą Oną būva

spalvoti liktorių stiklai
ir naiviai mielos pelerinos
auksuoti vėliavų kutai
ir žvakės dailios lyg merginos

žmonių veiduose atspindžiai
dangaus ramybės ir giedrumo
o kad ištektum lig Tenai
čia pasisemto atlaidumo

o po baldakimu vėsiu
senelis kunigas stovėjo
— ag prie širdies prispaudęs tą
kurį visa širdim mylėjo

ši žemė laivas, ne namai
na ką gi, tiek čia ir tebūvam
bet kartais žemėj taip gerai
kaip tik per šventą Oną būva

N N

Ant lūpų pajutau aš keistą skonį
Naktis jas palietė arba mirtis
Ir žemė puošėsi gelėm raudonom
Sutriuškintom kaip mano atmintis,

Žibėjo tūkstančiai gelsvų žibintų
Šviesa nutiso kraujo srovele
Ir nedrįsau aš meilės apkabinti
Ji buvo vandenynas, — aš — sala.

Buvau sala, kur negyvena niekas
Kur siautė pražūtingos keistos jėgos
Dyknė, nuobodybė, tuštuma
Kur tyro gelsvas rūkas, tirštas miegas
Ir vystės išprotėjimo drama

Dabar tikiu — gyvenimas dar švies man
girdžiu rytinio paukščio skardžią giesmę
Ateis ir meilė palaidais plaukais
Ir gims iš naujo kūnas tartum geismas
Kurį kadais taip žiauriai palikai

Juozas Šliavas

(Kraštotyryninkas ir poetas, gimęs 1930 m.,
neaiškiomis aplinkybėmis tragiškai žuvęs 1979 m.)

ANT PILIAKALNIO

Ir šaltas, ir vėjutas vakaras,
Tamsa gilyn, gilyn...
O ten — pilikalnys, toks nebylus, lyg kapas
Su rymančiais pušim

Aplėbsiu rankomis tą liemenį gruoblėtą;
Ir bus nešalta, ne!
Tai kraujas jos, sruvendamas iš lėto
Nubėgo krūtine.

O šakos šnara, šnara, šnara,
Aš jų klausaus tylus
Ir vėlei grįžta protėviai iš amžių karo
Vėl grįžta į namus.

ŽIEMGALIAMS

Matau jus, slenkančius iš amžių glūdumos
Rūšių kovų liepsnos nugairinti veidai
Išplėstas židinsys prie Lielupės plati
O priešais — sunkūs tremtinių keliai

Kur Miežuotnė? kur Tervetė? kur Sidabra sena?
Kur šiandien Viestardas su raitelių pulkais
Kapai, milžinkapiai ir užmiršta kalba
Ir metraščiai vos beįskaitomais ženklais

Tačiau nemirus ji — tauta tebegyva
Tada vien nugalėta buvus riterių nuožmių
Kapai, milžinkapiai, kalba jau primiršta
Tačiau jų kraujas tebeverda manyje, jaučiu

